

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Fagerström, V. & Tigerstedt, H. 2021. ICF-viitekehys edistää lasten kuntoutumista ja lapsen kuulluksi tulemista. Talk-verkkolehti, HYVE / Health and Well-being 9.8.2021.

Link to the original publication: [URL](#)

All material supplied via Turku UAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

ICF-viitekehys edistää lasten kuntoutumista ja lapsen kuulluksi tulemista

09.08.2021

Kirjoittajat

Virpi Fagerström FT, TtM, ft, koulutus- ja tutkimuspäällikkö, Turun ammattikorkeakoulu

Helena Tigerstedt THM, erikoistoimintaterapeutti, SI-terapeutti ja -kouluttaja, lehtori, Turun ammattikorkeakoulu

Turun ammattikorkeakoulun koordinoimassa ICF lasten kuntoutuksessa -hankkeessa edistettiin ICF-työkalujen käyttöönottoa ja moniammatillista yhteistyötä. ICF-luokituksen käytön myötä ammattilaiset saivat helpotusta kuntoutussuunnitelman laadintaan ja kuntoutukseen osallistuvien yhteistyö helpottui.

ICF on kansainvälinen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitus, joka toimii ammattilaisten työkaluna. Sen julkaisusta on aikaa 20 vuotta. ICF-viitekehyksessä huomioidaan yksilön toimintakyky kokonaisvaltaisesti ja biopsykososiaalisesti.

Laki vaativasta lääkinnällisestä kuntoutuksesta on edellyttänyt ICF:n mukaista toimintakyvyn kirjaamista jo vuodesta 2016. Kuntoutuskomissio on suosittanut ICF:n käyttöä, ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö kehittää parhaillaan lääkinnällistä kuntoutusta ICF:n mukaisesti.

Moniammatillisessa yhteistyössä ja lasten lääkinnällisessä kuntoutuksessa ICF-luokituksen käyttö tukee perhelähtöisyyttä. ICF-luokituksen avulla ammattilaiset pystyvät yhdessä:

- määrittelemään kuntoutuksen tavoitteita,
- seuraamaan kuntoutuksen vaikuttavuutta ja
- kokoamaan tietoa lapsen toimintakyvystä.

ICF-luokituksen käytön myötä ammattilaiset saavat yhdenmukaisuutta ja tasalaatuisuutta kuntoutussuunnitelman laadintaan. Sen myötä kuntoutukseen osallistuvien yhteistyö helpottuu.

Hanke edisti ICF-työkalujen käyttöönottoa ja moniammatillista toimintaa

ICF lasten kuntoutuksessa -hankkeessa keskityttiin ICF-viitekehysten jalkauttamiseen neuvolaikäisten lasten kuntoutuksessa. Hankkeeseen osallistuivat sekä perusterveydenhuollossa että varhaiskasvatuksessa toimivat neuvolaikäisen lapsen

kuntoutuksen ammattilaiset, kuten lääkärit, psykologit, varhaiskasvattajat, terveydenhoitajat sekä fysio-, toiminta- ja puheterapeutit.

Hankkeessa järjestettiin perehdytyspäivä sekä väli- ja loppuseminaarit. ICF:n jalkauttamisen menetelminä käytettiin kuntoutusryhmien ja eri ammattiryhmien mentorointia. Lisäksi järjestettiin ammattiryhmäkohtaisia työpajoja. Näiden tapaamisten tavoitteena oli perehdyttää neuvolaikäisen lapsen kuntoutukseen osallistuvat ammattilaiset ICF-viitekehykseen ja helpottaa ICF-työkalujen, kuten havainnointilomakkeiden ja perehdytysmateriaalin, käyttöönottoa.

Alueelliset ja moniammatilliset kuntoutustyöryhmät (6 kappaletta) osallistuivat myös aktiivisesti hankkeeseen ja ICF-viitekehyksen käyttöönottoon sekä työkalujen kehittämiseen. Kuntoutustyöryhmissä laadittiin sekä lääkinällisen että vaativien lääkinällisen kuntoutuksen kuntoutussuunnitelmia.

Kuntoutusryhmien kokoonpanossa oli vaihtelevuutta, mutta kaikkiin ryhmiin osallistuivat lääkäri, psykologi, puheterapeutti ja toimintaterapeutti. Joissakin ryhmissä toimi jatkuvasti tai tarvittaessa terveydenhoitaja, fysioterapeutti, sosiaalityöntekijä ja varhaiskasvatuksen edustaja.

Asenne, tahto ja materiaalit tukevat ICF-viitekehyksen käyttöönottoa

ICF-viitekehyksen ja -luokituksen käyttöönotossa, kuten kaikessa uudessa, pääsee eteenpäin positiivisella asenteella. Lisäksi tarvitaan koko moniammatillisen tiimin ja johdon yhteistä tahtotilaa, jotta toimintakyvyn kuvauksia voidaan kehittää. Toimivat materiaalit auttavat henkilöstön perehdytyksessä, kollegiaalisessa mentoroinnissa ja uuden ajattelutavan sisäistämisessä. (Kuvio 1.)

Hankkeen tuomien tulosten mukaan ICF-viitekehyksen käyttöönottoa tuki vaihteellisuus:

1. Lapsen toimintakyvystä puhutaan arjen toimintojen, osallistumisen, suoritusten ja kehon toimintojen tasolla.
2. Arviointilausunnoissa käytetään ICF-luokituksen koodeja ja tarkennuksia.
3. ICF-luokituksen koodit ja tarkennukset otetaan käyttöön kokonaiskuntoutuksen toimintakykykuvauksissa ja kuntoutussuunnitelmassa.

ICF-viitekehyksen käyttöönotto on hidasta mutta lopulta palkitsevaa, kun ammattilaisilla on yhteinen kieli ja ymmärrys neuvolaikäisten kuntoutujien arjen tavoitteista ja haasteista. Samalla voidaan parantaa kuntoutuksen laadukkuutta ja toiminnan vaikuttavuutta.

ICF-viitekehyksen käyttöönottoa voidaan edistää monilla eri tekijöillä, joissa muun muassa johtamisella ja henkilöstön osaamisen tukemisella on suuri merkitys onnistumisessa. Myös estäviin tekijöihin kannattaa kiinnittää huomiota, jotta voidaan vähentää käyttöönoton esteitä.

Kuvio 1. ICF-viitekehyksen käyttöönottoa edistävät tekijät kehittävät toimintakyvyn kuvauksia ja moniammatillista toimintaa. Estävien tekijöiden vähentäminen poistaa käyttöönoton haasteita. Kuvio on kooste ICF lasten kuntoutuksessa -hankkeen loppuraportin keskeisistä tuloksista.

Tukea kuntoutusalan ammattilaisille ICF-viitekehyksen käyttöönottoon

ICF lasten kuntoutuksessa -hankkeen tulokset ovat kaikkien hyödynnettävissä. Hankesivustojen tai tässä jutussa olevien linkkien avulla kuntoutusalan ammattilaiset pääsevät tutustumaan hankkeen aikana tuotettuihin materiaaleihin ja voivat ottaa ohjeet ja lomakkeet oman työnsä tueksi. Lisäksi käyttöönottokoulutusta on tarvittaessa saatavilla Turun AMK:n täydennyskoulutuksena.

ICF-viitekehys on kokonaisvaltainen ja biopsykososiaalinen lähestymistapa kuntoutujan toimintakyvyn edistämiseksi. Sen avulla ammattilaiset pystyvät jäsentämään omaa työtään kuntoutujan hyväksi. ICF-viitekehyksen käyttöönoton myötä ammattilaiset ovat kokeneet:

”Tärkeintä ei ole se, mitä lapsi osaa, vaan se, miten hyvin hän tulee kuulluksi ja osalliseksi omassa elinympäristössään.”

ICF = International Classification of Functioning, Disability and Health

ICF on kansainvälinen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitus. Se (ICF) kuvaa, miten sairauden ja vamman vaikutukset näkyvät yksilön elämässä.

ICF-luokitus:

- avaa toimintakyvyn käsitteen laajasti
- yhdenmukaistaa eri ammattiryhmien kieltä
- tarjoaa tieteellisen perustan toiminnallisen terveydentilan ymmärtämiselle ja tutkimiselle
- mahdollistaa tietojen vertailun toimintakyvyn rakenteisessa kuvaamisessa asiakastyössä ja sähköisissä tietojärjestelmissä

Lisätietoa: [Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, toimintakyky, ICF-luokitus](#)

ICF lasten kuntoutuksessa -hanke

ICF lasten kuntoutuksessa on Kelan rahoittama kolmevuotinen kehittämishanke. Sen toteuttajina ovat Turun ammattikorkeakoulu, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri, Turun yliopisto ja Kaarinan kaupunki.

Tavoitteet

1. Aktivoida Kelan ja THL:n suositamaa kansainvälistä toimintakyvyn luokituksen käyttöä neuvolaikäisten lasten perusterveydenhuollon kuntoutuksessa.
2. Selvittää, mitkä ovat hyviä ja toimivia työvälineitä tiedon keräämisessä asiakkaan toimintakyvystä ja tiedonsiirrossa sekä kuntoutuksen tavoitteiden laatimisessa.

Tuotokset

Ammattilaisten ohjeistukset kuntoutussuunnitelman laatimisen tueksi:

- [Lääkärien ohjeistus](#)
- [Terveydenhoitajien ohjeistus](#)
- [Ohjeet varhaiskasvatuksen havainnointilomakkeen käyttöön](#)
- [Käsikirja puheterapeuteille ICF-hankkeessa kehitetyn materiaalin käyttöön](#)
- [ICF-pohjainen kuntoutuspalautemalli](#)

Havainnointilomakkeet:

- Varhaiskasvatuksen havainnointilomake, [pysty](#)

- Varhaiskasvatuksen havainnointilomake, [vaaka](#)

Raportit:

- Hankkeen loppuraportti

Lisätietoa: [ICF lasten kuntoutuksessa -hanke](#)

